IL-PALESTINA FI ŻMIENNA

Il-Palestina l-lum tinsab maqsuma bejn il-Għarab u l-Lhud. Is-sehem li ħadu l-Lhud għamluh il-ġens il-ġdid, imsemmi Israel. U s-sehem li baqalhom il-Għarab, għaqqduh mal-pajjiż Għarbi l-ieħor, imsemmi Ġordanja.

IN-NIES

Għad li l-Palestina hija maqsuma kif għedna, baqgħet imħallta, bħal ma kienet qabel, billi fiha jgħammru nies qishom mill-artijiet tad-dinja kollha. Fiha għad hemm ħafna għaqdiet ta' nies barranin, li jgħixu kif kienu jgħixu f'pajjiżhom, u jħarsu d-Din u jitkellmu l-lsien ta' pajjiżhom.

L-akbar għadd ta' nies li hemm il-Palestina, huma l-Għarab; warajhom jiġu l-Lhud. U fl-aħħar, il-bqija tan-nies mill-pajjiżi Ewropin, li l-Palestina jsibuhom b'isem wieħed: il-Franġi.

Il-Għarab

Il-Għarab jinqasmu f'qasamtejn: il-Bedu u l-Beledija. Il-Bedu jirgħu l-bhejjem u jgħixu fil-barr; il-Beledija jaħdmu r-raba u fis-snajja', u jgħixu fl-ibliet u fl-irħula.

Il-Bedu mqassmin ħamûla-ħamûla, jew *razza-razza*. Kull ħamûla jkollha r-rajjes tagħha li jgħidulu x-Xejh. Irabbu l-bhejjem u jgħixu taħt għarajjex, li jġorruhom magħhom minnaħa għall-oħra. Jieqfu biss, u għal ftit taż-żmien, fi nħawi fejn ikun hemm l-ilma. Il-Bedu huma l-Għarab ta' demm safi. Il-bhejjem li jrabbu, ikunu nagħaġ, mogħoż, barrin u ġmula.

Il-Beledija, huma l-Fellaħin, li jgħammru fir-rħula u jaħdmu r-raba ta' qrib raħalhom u jrabbu wkoll xi ftit bhejjem; it-Taġġarin, li jixtru u jbiegħu fl-ibliet u l-irħula, u s-Sengħajja, li jaħdmu xi sengħa, bħal ħaddieda, naġġara, bennejja u hekk, li jgħixu l-aktar fil-bliet il-kbar.

Il-Lhud

Il-Lhud tal-Palestina huma wkoll imqassmin f'qasamtejn kbar, li huma s-Separdin u l-Askenazin.

Is-Separdin ġej nisilhom minn Spanja u l-Portugall, u jitkellmu lsien imħallat, ftit Lhudi u ħafna Spanjol. L-Askenazin nisilhom ġej mill-Ewropa tan-Nofs u ta' Fuq. Jitkellmu lsien li jgħidulu Jiddix (aqraha bil-Malti, Jiddix; bl-Ingliż tinkiteb: *Yiddish*), li hu magħmul minn ħafna kliem imgħawweġ Ġermaniż u ftit kliem Lhudi. Jingħarfu malajr, għax ikollhom il-*barbetti* twal, imdendlin sa fuq iż-żewġt iġnieb ta' sidirhom.

Ma' dawn hemm il-Lhud Sijonin, li huma Lhud imlaqqta minn kull imkien, li marru l-Palestina biex jaħdmu għall-għan li fl-aħħar din l-art issir pajjiżhom. Ix-xewqa tagħhom seħħet fis-sena 1949.

Is-Separdin u l-Askenażin iħarsu l-Liġi ta' Mosè kif inhi mfissra fil-ktieb tat-Tagħlim tagħhom li jgħidulu Talmud. Is-Sijonin ma għandhomx ħarsien ta' Djiena; jew ma jħarsu xejn għajr it-Titħir (ċirkunċiżjoni) jew iħarsu mil-liġi dak li jidhrilhom biss.

Il-Franġi

Bl-isem ta' Franġi n-nies tax-Xerq jifhmu l-Ewropijin kollha, ikunu ta' liema ġens ikunu, li fil-Palestina huma ta' għadd kbir sew.

ID-DJIENA

Id-Djieniet mistqarra u mħarsa minnies tal-Palestina huma tlieta: Id-Din Mislem, id-Din Lhudi, u d-Din Nisrani. Kull Din minn dawn imbagħad,

jinqasam fi frieghi mifruda l-waħda mill-oħra, imma jixbħu lil xulxin.

Id-Din Il-Mislem

Id-Din il-Mislem huwa d-Din tal-Qurgħan, li hu mistqarr mill-kotra l-kbira tan-nies tal-Palestina. It-twemmin tagħhom jinsab magħluq ġewwa *formla* qasira li l-Imwedden jgħajjatha minn fuq il-Mejdân (bħal kanpnâr) lejn l-erbat irjieħ, biex jistieden lill-Misilmin għat-talb jew it-tislija. Il-*formla* hija din: "La Ilâħa illa Allâħ, wa Muħammad Rasul Allâħ" (ma hemmx Alla ħlief Alla u Muħammed il-Profeta t'Alla). Id-Din Mislem jorbot lil dawk li jemmnu bih, li: jħallsu l-egħxur u jsumu xahar ir-Ramadân; u jħajjarhom li jżuru l-Mekka. L-erba' taqsimiet li fihom hu maqsum id-Din il-Mislem (Xagħfijin, Mombalin. Ħamfijin u Melkijin) jieħdu ħsiebhom ir-rajjisin tal-kneijes ta' kull taqsima, li mbagħad, fuqhom kollha jinsab il-Mufti ta' Ġerusalem.

Id-Din Tal-Lhud

Id-Din Lhudi huwa mħares minn dawk iż-żewġ taqsimiet li jgħidulhom Separdin u Askenażin, li semmejna fuq. Dawn iħarsu l-Liġi, jew Toraħ, kif inhi mfissra fil-ktieb tat-Talmud. Hemm ukoll Lhud li jgħidulhom Karajin, li jħarsu d-Djiena kif inhi miktuba fit-Toraħ biss, u ma jqisux it-Talmud.

Imbagħad hemm is-Samrijin; dawn kienu Lhud li meta ttieħdu misbijin u lsiera fl-Assirja, tħalltu man-nies ta' dik l-art u ħalltu wkoll id-Din Lhudi mad-Din tal-Assirin. Minn żmien twil 'il hawn is-Samrijin qegħdin jonqsu dejjem fil-għadd. Bħal issa fil-Palestina jinsabu minnhom xi mitejn u ħamsin ruħ biss, bejn kbar u żgħar. Jgħixu mal-Misilmin fil-belt ta'Nâblus.

Id-Din Ta' L-Insara

Id-Din Nisrani fil-Palestina hu mistqarr u mħares mill-Kattolki Rumani u minn ġemgħat oħra li nqatgħu mill-Knisja ta' Ruma. Il-Kattolki ta' Rit Latin fil-Palestina huma ma' dwar l-erbgħa u għoxrin elf, imqassmin f'Parroċċi li jieħdu ħsiebhom uħud ir-Rħieb Franġiskani u oħrajn il-Qassisin tal-Patrijarka Latin ta' Ġerusalem. Hemm ukoll kotra ta' Kattolki ta' Rit Xerqi, li jitqassmu fi Griegi, Maronijin, Armeni, Sirjani u Kaldijin.

Fost dawk li m'humiex Kattolki l-aktar li hemm Griegi Ortodossi, bl-Isqfijiet u l-Patrijarka tagħhom. Hemm ukoll Protestanti u Armeni Gregorjani. Anqas minn dawn fil-għadd jiġu l-Qoptin, l-Abbisini u l-Ġakobiti Monofisiti.

IL-FRANĊISKANI

Minn seba' mitt sena 'l hawn, il-Franġiskani tal-Qabar ta' Kristu ilhom jaħdmu x-xogħol tagħhom tad-Djiena Nisranija, fost din it-taħlita ta' nies. Kif kull ħadd jista' jifhem, huwa xogħol tqil u jiebes ħafna, imma li l-Franġiskani dejjem ħadmuh tajjeb u ħarġu ta' rġiel. Dana jixhduh il-Papiet li dejjem faħħru u wrew qima lejn ir-Rħieb Franġiskani ta' l-Art Imqaddsa.

Il-Papa Piju XII, fl-ittra li kiteb lill-Franġiskani f'egħluq is-sitt mitt sena mit-Tisjis tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa, fost ħwejjeġ oħra, kiteb dan il-kliem: "Aħna nafu li f'dik l-Art Imbierka bit-Tixrid tad-Demm tal-Ħellies Divin, intom taħdmu bla heda biex id-dawl tas-sewwa jiddi fl-imħuħ tal-Aħwa Mifruda, ħalli jerġgħu jixteħtu fil-ħdan tal-Knisja Kattolka, u biex ix-xogħlijiet ta' ħniena u ta' għajnuna mwaqqfa u mmexxija minnkom, jagħmlu għalel bix-xaba' għall-ħelsien ta' l-Erwieħ".

ECHO.